

Verkondiging 23 augustus 2020
bij Ruth 2, 1-13 en Mattheus 15, 29-31
Maartenskerkgemeente
Teun Kruijswijk Jansen

I

Uit de eerste verzen van het boek Ruth spreekt een diep verdriet en een aangrijpende verlorenheid: een vrouw en moeder verliest, in een haar vreemd land, haar man en twee zonen. Gelukkig zijn er nog twee schoondochters over. God komt nog niet ter sprake. Die is afwezig. In de tijd dat de Rechters het volk leiden verbaast dat niet. Hoe de vrouw, Naomi haar eigen verdriet in verband met God beleeft of benoemt, wordt ook niet meteen beschreven. Haar bitterheid komt pas naar voren als ze terugkeert uit het vreemde land. Als Naomi hoort dat de Heer zich het lot van zijn volk heeft aangetrokken en dat het weer te eten heeft.

Het is een roerige en onzekere tijd waarin het boek Ruth zich afspeelt. Deze twee vrouwen zijn dan zo kwetsbaar!

Het levensverhaal van Naomi en Ruth kan ook voor ons herkenbare elementen hebben.

Door levenservaringen en zeker ook door de afgelopen maanden, die ons immers bepaald hebben bij het willekeurige lot van hen voor wie het leven ineens gestuurd werd door de gevolgen van een sluipend, onzichtbaar, virus.

In ons rijke westen konden we ons vaak niet eens meer voorstellen wat plotseling kwaad aanrichten kan.

Maar we kennen nu de stress en zorgen die door de golf van onzekerheid over ons is gekomen.

Treft het jou niet direct, dan een ander wel.

Het heeft gevolgen in ons maatschappelijk en politieke leven.

De tegenstellingen lopen op. Veel van wat vanzelfsprekend was, staat op losse schroeven. Wat brengt de toekomst?

Veel mensen worden volledig opgeslokt door het leven van alledag, of zijn bezet door angst, of wantrouwen, of woede over het ongrijpbare dat gebeurt.

Dan kom je aan de vraag wat God je nu geeft helemaal niet toe.

Vervreemding en vreemdelingschap omdat het leven niet maakbaar is en de overheden de antwoorden niet geven.

Trouwens: veel asielzoekers en vluchtelingen zal het verhaal van Naomi en Ruth vanzelf bekend voorkomen.

Hoeveel van hen leven niet in ballingschap omdat er in eigen land een groot gebrek aan voedsel, medische zorg en onderwijs bestaat?

II

De hoofdpersoon in het boek is Ruth, een jonge vrouw.

Let op: over jonge mensen is de laatste tijd veel te doen geweest. Sommigen vinden hen maar roekeloos naar de kwetsbaren toe, anderen zijn juist weer onder de indruk van hun verantwoordelijkheidsbesef en inzet.

Ruth, die jonge Moabitische vrouw, laat zich kennen door steeds het heft in eigen hand te nemen en daarna zich over te geven aan wat er gebeuren gaat.

Steeds opnieuw onderneemt ze actie: meegaan met Naomi, en dat volhouden of naar de akker van Boaz gaan om de afgevalen rest korenaren op te rapen. Maar ze weet ook van wachten op wat haar dan toevalt.

Haar geduld, waar komt die vandaan?

Wij leven meestal vooruit, alsof in dat toekomstige moment het echt belangrijke gaat gebeuren. 'Ik koop pas nieuwe kleren als ik een maatje kleiner heb'. 'Even doorbijten met de studie of met de nazorg van die ingreep, daarna begint het echte leven.' Of: 'komende week is het druk, maar daarna doe ik het rustiger aan'. We plannen ons leven vol met 'straks'.

Ruth is anders. Ze is solide en trouw in alle omstandigheden en raakt niet zomaar van de wijs in de waan van de dag. Het blijken eigenschappen die de menselijkheid dienen.

'Op het beslissende moment zal ik wel weten wat me te doen staat', schreef Etty Hillesum ooit in haar dagboek. Zoiets drijft Ruth ook. Daar spreken overgave en vertrouwen uit die ons jaloers kan maken. Alleen door vandaag ten volle te beleven, zul je er klaar voor zijn en te weten wat je straks te doen staat, zelfs in de stressvolle dag die je gegeven is.

Het vertrouwen, het toevertrouwen, en de trouw die Ruth laat zien is een troostend teken die de hoop op laat bloeien.

En dan is er de figuur van Boaz. Er wordt nog wel eens misprijzend over hem geschreven als 'een watje' die maar mooi op latere leeftijd nog aan zijn trekken komt.

Het is flauw om het zo te laten staan: Boaz blijkt een gelovig, spiritueel man te zijn. Hij heeft horen vertellen van Ruths solidariteit en wenst haar Gods beloning toe. Boaz laat in woord en daad de positieve gevolgen zien van haar eigen keuze om onder de vleugels van de God van Israel te schuilen.

Vaak wordt het Oude Testament afgeschilderd als wreed, en vaak klopt dat ook in onze ogen, maar hier weerspiegelt Boaz de mildheid waarmee de Tora zeker ook doordrongen is.

De afgevallen aren zijn het levensonderhoud van de armen van Israel, en zelfs zij verwijten deze vreemdelinge niet dat ze op hun terrein komt rapen.

De wetten van Israel zijn geschreven wetten, maar de vraag waar het om gaat is of het leven die wetten volgt.

En het boek Ruth vertelt dan het leven zelf: hoe de wet van God in het dagelijks leven van Israel tot vlees en bloed is geworden. Boaz doet zo zelfs meer dan het gewone.

En dan is de stap van deze voorouders uit het huis van David naar Jezus, niet eens zo groot.

Hij gaat zijn genezende weg van liefde en vrede, ook in een tijd van grote maatschappelijke en religieuze onrust.

Hij leeft bij de dag, zolang hem dat gegeven is onder de dreiging die groeit.

Hij belichaamt voor ons het *meer dan het gewone* van de God van Israel: *ik-zal-er-zijn*. Dat betekent het zoon-zijn-van.

De Hebreënbrief zegt over het belang van hem: God heeft inderdaad in het verleden door de profeten gesproken, 'maar nu de tijd op zijn einde loopt heeft hij gesproken door zijn Zoon'.

Het Nieuwe Testament benadrukt dat we Jezus centraal moeten stellen en vanuit Hem naar het overige moeten kijken.

Zodra we naar de wereld om ons heen kijken en snelle conclusies trekken over God wat hij wellicht doet (zoals rampen over ons brengen) of niet doet (je merkt niets van Hem), zonder zorgvuldig naar Jezus te kijken dan slaan we de plank mis.

Een spreuk zegt: als hij niet de Heer van het geheel is, is Hij in het geheel niet de Heer.

Het lied zingt: *Jezus ga ons voor deze wereld door*.

III

De wereld van Naomi en Ruth was eerst een zeer onzekere wereld.

In vertrouwen dat de liefde van God hun leven toch zou dragen zijn ze op weg gegaan. De goedheid van God blijft volgens Naomi niet beperkt tot haar eigen volk of eigen land, en blijkt uiteindelijk toch niet aangetast door de bitterheid van haar lot. Dat is een belangrijk tegenwicht in onze tijd voor pijnlijke ervaringen, wantrouwen, fatalisme en godsdienststrijd.

De trouw en goedheid van de Eeuwige die er was, is en er zal zijn, gaat *onze* grenzen te boven. *Gods goedheid is te groot voor het geluk alleen.*

Naomi en Ruth zijn niet alleen slachtoffer van de omstandigheden.

Ze *zien* elkaar en vertrouwen dat er mensen zijn die Gods leefregels kennen. Zo weten ze geduldig nieuwe omstandigheden te scheppen. En dan vallen hen nieuwe kansen en mogelijkheden toe.

Het boek sluit dan af met de vrouwen rond Naomi, die God prijzen om deze wending ten goede. Maar wij weten inmiddels dat dit niet uit de hemel is komen te vallen.

Naomi, Ruth en Boaz hebben er hun eigen aandeel in gehad en actieve stappen gezet.

Maar.. er is alle reden om dankbaar God te vertrouwen.

Het tellen van onze zegeningen is het begin van alles, om gelovig ons leven te leven in de spanning en tragiek, in de uitdagingen en kansen die er zijn. Juist vandaag.

bronnen:

Frans Maas e.a., de Bijbel spiritueel, Zoetermeer 2004.

Folkertsma-stichting, Tenachon Rood 7, Hilversum 1987

Tom Wright , God en de pandemie, Utrecht 2020

Toer, Ontmoetingen in de Bijbel, Zoetermeer z.j.